

PAVEL KOHOUT - O SLEPÉM REVOLUCIONÁŘI A PRÁZDNOTĚ KOMUNISMU

21. srpna 2008 v 17:58 | MIROSLAV KALOUS | [KULTURA](http://pravyblog.blog.cz/0808/pavel-kohout-o-slepem-revolucionari-a-prazdnote-komunismu)
(<http://pravyblog.blog.cz/0808/pavel-kohout-o-slepem-revolucionari-a-prazdnote-komunismu>)

Pár let zpátky jsem dostal od kamarádky Lenky k narozeninám knihu Fenomén Kohout. Dárek to byl nečekaný (a proto potěšil). O Kohoutovi jsem moc nevěděl, vybavil jsem si snad to, že v 50. letech básnil o rudoarmějcích, později proti bolševikům bojoval. Knihu jsem po letech otevřel, četl o Kohoutově působení v nejtěžším období totality a - žasl.

Předem říkám, že v článku mi vůbec nejde o Kohouta. O jeho posudek či odsudek. Zabývám se jím jako typem člověka, jako **revolucionářem, který je vždycky slepý.**

V onom uhlově černém období naší země Kohout rostl a začínal tvořit v Dismanově souboru, významném uměleckém kroužku. Postupně se vypracoval na novináře, publicistu, spisovatele, básníka, autora divadelních her (to všechno stihl ještě v raném mládí, narodil se roku 1928). Co mě na této jeho životní etapě děsí a fascinuje (víc to první), je jeho nasazení pro ideje komunismu. On žil komunismem. **Komunismus rovnal se jeho život.** Boj za lepší zítřky, boj za socialismus... měl být přítomen úplně ve všem, co člověk činí. Totálně - proto té době říkáme totalitní.

A tak na sjezdu spisovatelů Kohout a spol. vystupují s "požadavkem radikální proměny literatury, jež má odrážet 'kvas doby'". Chtěli, aby kultura "slétla s nebes na zem a začala stavět nového člověka." (březen 1948)

Zdaleka však nejde pouze o určité politické požadavky nové ideologie. Jde o život, idea komunismu pohltní všechny životní prožitky. Proto může Kohout s naprostou vážností takto popisovat svůj pocit při pohledu na obraz Stalina: "V rose letního rána, čerstvého a vonícího, stojí soudruh Stalin, má přes ruku převlečník a dívá se do kraje. A v tom kraji začínají kouřit tovární komíny, bzučí stožáry vysokého napětí, vjíždějí do pole kombajny. A on stojí, dívá se na to s moudrým, laskavým úsměvem..." (v dopise z dubna 1950)

Ideologie nakonec formuje i vztahy k nejbližším. Po své budoucí nastávající - Aleně Vránové - Kohout chce, aby se učila chápat, "proč je jedině spravedlivý, lidský a pravdivý socialismus a komunismus a jak k nim dospět". Alenka se má stát v Dismanově souboru tou "nejvyspělejší z vyspělých", vyspělost přitom rovná se samozřejmě politická uvědomělost, pochopení pro komunismus. Jak píše Pavel Kosatík, autor knihy Fenomén Kohout, "tak jako chtěl změnit sebe i svět, rozhodl se, že změní a vychová Alenu." Měli vytvořit pár, píše Kosatík, jenž bude "jakousi manželskou avantgardou, podobně jako se komunisté prohlašovali za avantgardu politickou." Skrze clonu ideologie vnímá Kohout i

milostné chvílky s Alenou: *"I přijímal jsem pod obojí / to nahé tělo bez krve. / Svazácký pár se v lásce spojil / ze všech spojení poprvé."* (báseň z července 1949)

Když přemýšlí (v říjnu 1949) o své budoucnosti, jedna věc je mi jasná, říká si: *"Že dám všechny své síly do služeb pokroku a míru. Do služeb boje za socialismus a za komunismus. A tedy do služeb strany."*

V srpnu 1951 se Kohoutovi zatřeše země pod nohama, manželka ho podvede se svým kolegou, hercem Vladimírem Rážem. Je to komunismus, který Kohouta opět postaví na pevnou půdu. O měsíc později, již v manželském odloučení, píše Kohout choti své: *"Rozhodl jsem se, že to v sobě všechno poctivě a beze zbytků zabiju, (...) vzpomenu si na to, že jsem komunista, a bude mi dobře."* A jak přemýšlí o něm, s nímž se svedla? *"Kdo dokáže svou lásku klidně zradit, mohl by potom stejně zradit vlast,"* přemýšlí Kohout.

Co k tomu říci? Totalitní doba vychovávala totalitní lidi, totalitní lidé budovali totalitní dobu.

Slepá víra

Je zřejmé, že ideologie komunismu byla pro Kohouta **vírou**. K víře patří to, že je nekritická. Je to jedno jediné slunce, které vede člověka ze tmy. Ale do politiky přece víra nepatří. Přesvědčení? Samozřejmě. Víra? Ne.

To, že zaměňuje *přesvědčení o něčem za víru v něco* je největší omyl revolucionáře, omyl, který může být těžký jako kovadlina. A dopadnout - na něj, na jiné.

Jak je symbolické a paradoxní, že Marxova teze o vykořisťování proletariátu, jeho "vědecké" pojetí dějin, bylo (a muselo být) zcela bez výhrad a bez otázek (rozuměj nevědecky) přijímáno.

Kohout se své víry držel léta. Léta, kdy již sem tam pronikaly zprávy o svinstvech v sovětském svazu. Léta, kdy došlo k uzmutí moci komunisty. Kohout léta pracoval v Dikobrazu, kam chodili stovky dopisů od lidí, na nichž se tehdejší režim zle podepsal. Docházelo k vykonstruovaným procesům, u nichž se skutečné pozadí dříve nebo později provalilo. Šlo o léta, kdy sny komunistů čelily hrozně realitě.

Jako dítě revoluce žil Kohout v prostředí nespravedlnosti, kterou nechtěl vidět. Sám byl původcem nespravedlností. Ale jako revolucionář odtažený od reality člověka dělal všechno pro "lepší zítřky lidstva a světa". Jaká arogance (možná neuvědomělá, ale přece) je v tomto postoji obsažena. Pokud ve své víře nemohl [zhovadilost režimu](#) a doby vidět, měl přestat věřit - a začít myslet (sic, byl v sázce osud světa!).

Bolševický blud

Je neuvěřitelné, že někdo může takto podlehnout ideologii, která je **vnitřně prázdná**. Jak chce komunismus změnit svět? Bojem, úsilím, všichni, společně. Tomu říkám promyšlený plán.

Celý komunismus byl vystavěn na budování iluze, která tuto prázdnotu zakrývala. Komunismus slíbí všechno všem, a většině nedá nic (výjimkou jsou bezectný svině u kormidla a také naši slepí přísluhovači). Socialismus jako

ideologie je myšlenkově prázdný, vlastně se drží jen základní lidské touhy, **touhy mít se lépe**.

Kohout vyprodukoval během přibližně 10 let stohy vět, básní, článků, povídek, napsal divadelní hru. Všechny ve službě a v moci komunistického bludu. Jen pár úryvků z básní:

"Nad hlavami nám jiskří dráha mléčná, / doširoka se otevírá svět; / čekají na nás moře ne konečná, / čeká nás práce tvořivá a věčná, / zakládající slávu příštích let."

"Jako všichni milující / stojím dneska na hranici. / Jednou rukou píšu verše, / v druhé držím revolver."

"Vždyť mění se i naše zem, / zem hladového proletáře, / v zem básníka a kombajnéra, / kde zítra - znamená už včera."

Právě z těchto pozic zkritizoval Kohouta v listopadu 1954 mladý spisovatel Jan Trefulka (na internetu je v pdf [celá stať](#)). Vytkl mu, že nedělá umění. Že zveršovaný komunistický manifest není báseň. Mluví o Kohoutovi jako o produktu určitého prostředí. To popisuje Trefulka takto: *"Je to prostředí elitních svazáckých souborů velkých továren, prostředí tak trochu vyhýčkané, skleníkové, kde mládež dostává největší vymoženosti socialismu jako dar, s minimem vlastního úsilí, s minimem protivenství."*

A o Kohoutovi: *"Vše je mu jasné, o problémech nepřemýšlí; nedovede samozřejmě o nich říci nic jiného, než co četl nebo slyšel. Co je dosti nepříjemné u člověka neliterárního, je přímo tragédií pro básníka."* (Zvláštní, že člověk žijící v bludu vlastně nebloudí. Nic nehledá - odpovědi má.)

Kosatík hodnotí revolucionářskou životní etapu Kohoutovu takto: *"Sám jako kriticky myslící jednotlivec Pavel v podstatě neexistoval; nepochybně fungoval jen jeho "hlas", jímž však Pavel vyjadřoval předpokládané postoje těch okolo, nikoli plně promyšlené a reflektované postoje vlastní. Byl v tom zvláštní paradox: v dané době skoro nikdo nebyl vidět nebo slyšet více než on - a přitom právě Pavel byl víc než leckdo jiný jenom svým vlastním stínem."* Kohout se totálně ztotožnil s komunismem, a stal se tak stejným jako jeho ideologie: prázdným, slepým, vědomě či nevědomě lživým.

Revolucionář věří, podle své víry činí, nepřemýšlí, a proto se mýlí. A často se proviní na ostatních.

Na závěr dávám citát z dopisu, který Kohoutovi adresoval tehdy již bývalý člen zmíněného Dismanova souboru, Richard Lederer: *"Je to určitým způsobem vina vás všech, že to dochází s lidmi až takhle daleko. (...) Ono totiž nestačí říkat, že všechny ty nespravedlnosti, které se dějí, jsou průvodním zjevem každého nového dění na tomto světě... Kdo ale měl pravdu, si řekneme za nějaký čas."*

Čas vskutku ukázal.